

Ulykkesrapport fra DNT

Sted: Trollfjordhytta, 3. november 2019

Ansvarlig medlemsforening: Vesterålen Turlag

Skredulykka 3. november 2019, Trollfjordhytta.

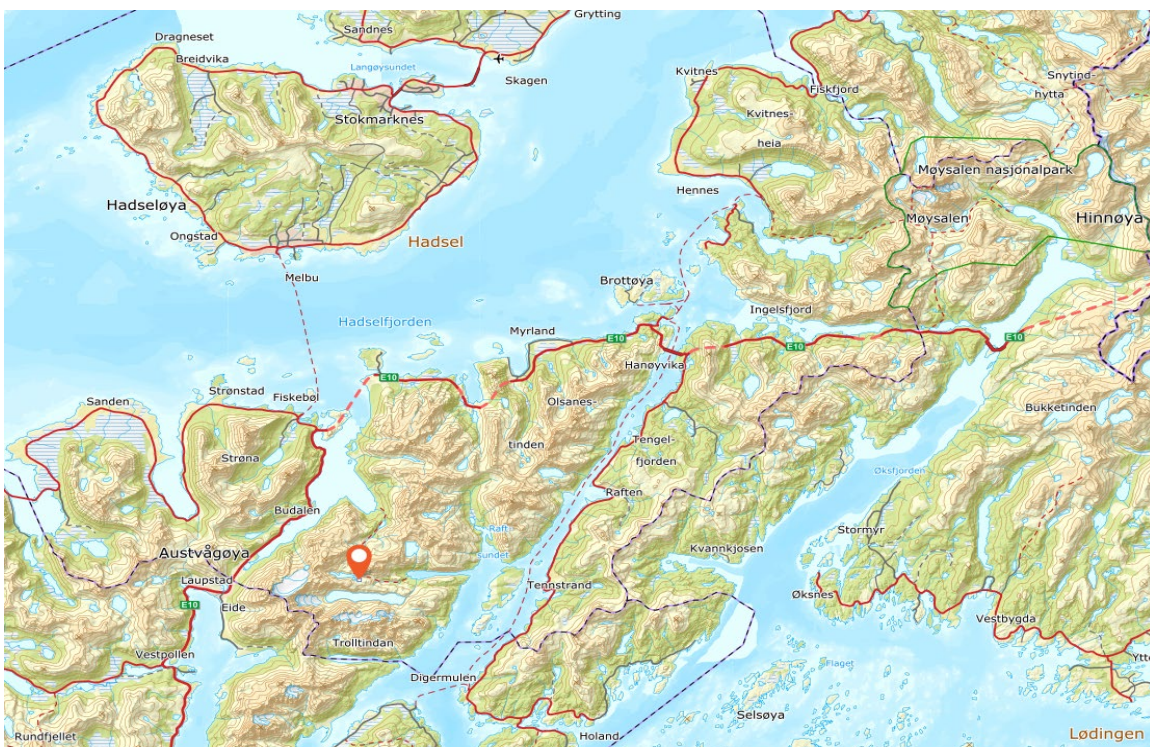
DNTs medlemsforeninger bidrar til at svært mange kommer seg ut på tur årlig, både gjennom et organisert turtilbud og gjennom et omfattende hytte- og rutenett. Heldigvis har vi totalt sett få alvorlige ulykker i DNT. Det skyldes blant annet et langsiktig, systematisk og grundig sikkerhetsarbeid de siste 60 årene.

Når en av DNTs medlemsforeninger opplever en ulykke eller en nestenulykke, slik som Vesterålen Turlag, minner dette oss på hvor viktig det er å ha et godt sikkerhets- og beredskapsarbeid. Vi skal fortsette å dele vår kunnskap når vi opplever ulykker og gjennom dette være en lærende organisasjon, både internt og eksternt.

Hendelse: Trond Løkke ble tatt av skred da turfølget var på vei ned fra styresamling på Trollfjordhytta. Trond er styreleder i Vesterålen Turlag

Tid: Søndag 3.november, 11:50. Varsling gitt 11:55

Sted: Trollfjordhytta på Austvågøya i Hadsel kommune. Ulykka skjedde ca 300 meter sørøst for hytta. Posisjon, 68°21.59`N 014°53.25`E

Kilder for rapport

- Utfyllende rapport fra den skredtatte
- Rapporter fra fire av de øvrige i turfølget
- Rapport fra Dag Scherffenberg, deltaker på befaring 8.nov
- Rapport og værdata fra Espen Nordahl, deltaker på befaring 8.nov
- Rapport fra redningsmann NLA
- Lars Oven Pettersen, bidrag til læring om kommunikasjonsmidler
- HRS-logg
- AMK-logg

Denne rapporten er i hovedsak ført i pennen av Trond Løkke, styreleder i Vesterålen Turlag og Roger Bareksten, DNT sentralt.

Kort oppsummering

Styret i Vesterålen Turlag var på tur til Trollfjordhytta på Austvågøy i Vesterålen i forbindelse med deres årlige styreseminar. Gruppen var på 9 personer i alderen 46 til 63 år, 4 menn og 5 kvinner. Turfølget som helhet har meget god erfaring med ferdsel i vinterfjellet. Styreleder Trond Løkke, som var ansvarlig for planlegging og gjennomføring av turen, har utstrakt erfaring med vinterfriluftsliv og har mange år bak seg både som korpsleder og operativ leder i Røde Kors samt flere tiår som turleder i DNT.

Helgeturen startet fredag 1.november var planlagt som en barmarkstur med brodder eller eventuelt truger. Vær- og skredforhold endret seg i løpet av helgen, og gruppen valgte et rutevalg langs Trollfjordryggen på returen søndags formiddag. 300 meter fra hytta ble Trond tatt av et skred, ført noen meter ned i en terrengfelle og helt begravd under snøen. Turfølget hadde ikke sender/mottaker, spader eller søkestenger. En større redningsaksjon ble satt i gang og både redningshelikopter fra Bodø og luftambulans fra Harstad blir sendt ut. Resten av styregruppen deltok i varslings, søk- og redningsarbeidet. Etter nær halvannen time ble Trond funnet på nærmere to meters dyp. Han ble fraktet til UNN i Tromsø, bevisstløs og med en kroppstemperatur på 26 grader. Trond ble bevisst like før ankomst Tromsø, og overlevde ulykken uten fysiske skader.

Turgruppen og turen

Helgen 1.-3. november var styret i Vesterålen Turlag var på sitt årlige styreseminar som var lagt til Trollfjordhytta. 9 av 10 styremedlemmer deltok.

Deltakerne i turfølget har fra god til svært god erfaring med friluftsliv i vinterfjellet.

Gruppen:

Trond Løkke (51), Ragna Renna (47), Mann (47), Mann (63), Mann (47), Kvinne (54), Kvinne (59), Kvinne (46), Kvinne (57)

Hendelsesforløpet

Blå linje: Ruta som ble fulgt opp til hytta fredag 1.november

Sort linje: Ruta som ble fulgt ned fra hytta søndag 3.november med tre mulige rutevalg på siste del.

Rød trekant: Ulykkessted

Stipla linje: Sommerruta

Planlegging og turen inn til Trollfjordhytta

Som styreleder i Vesterålen Turlag, hovedtilsyn på Trollfjordhytta og den som er best kjent med terrenget i Trollfjorden, var det naturlig at det var Trond Løkke som både kalte inn til og planla styresamlingen på vegne av gruppa.

Fra og med lørdag 26.oktober, en uke før turen, gjorde Trond observasjoner i området med hensyn til vær og føreforhold og om det var behov for å avvikle styreseminaret på en annen hytte. Det var varslet noe nedbør i form av snø, på det meste godt under 10 cm i lavlandet og maksimalt 20-30 cm i høyde tilsvarende Trollfjordhytta, ca 400 moh. Inntil tre-fire dager før turen var terrenget tilnærmet bart opp til 300 moh, og kun flekkvis hard skare lenger opp i høyden. Turen var derfor først tiltenkt som barmarkstur, eventuelt med brodder på is/hard skare. Gruppa fikk likevel beskjed om også å ta med truger i tilfelle det var mer snø enn forventet.

Værmeldinga for helga var god med oppholdsvær fredag, fare for litt nedbør på lørdag og godt vær søndag igjen og således fine forhold for å ta seg både inn og ut fra hytta. Det var imidlertid også meldt vind fra nordvest noen få timer natt til søndag (15 m/s), og noe mindre i lavlandet i samme tidsrom (8 m/s).

Først fredag ble det tatt et endelig valg om å dra til Trollfjordhytta. Ved ankomst Trollfjorden med båt var det mer snø i lavlandet enn forventet, ca 30 cm våt og kram snø uten vindpåvirkning. Det var ikke mer snø enn at gruppen gikk på beina de første 100 høydemetrene og deretter på truger. Gruppa så etter faretegn hele veien, uten å observere annet enn noe løssnø som hadde glidd ned noen svært bratte heng. Lenger opp i fjellet ble løssnøen tørrere, men det var fremdeles et lag av våt, tung snø under tørrsnøen og ned mot bakken. Heller ikke ved det som skulle bli ulykkesstedet var det bindinger i snøen. Også lørdagen fulgte gruppa med på terrenget rundt hytta og speidet etter

eventuelle faretegn. Det ble observert flere mindre løssnøskred, men kun i svært bratte helninger. Turfølgert var på en liten luftetur til et utsiktspunkt like ved hytta.

Ulykkesdagen

Natt til søndag var det litt nedbør i lufta og tiltakende vind fra nordvest. Store deler av natten og morgenen var det vind med kuling styrke. Allerede lørdag besluttet gruppen at det var uaktuelt å følge ruten de gikk opp fredagskvelden, og renna øst for det som skulle bli ulykkesstedet var et område gruppen planla å holde avstand fra.

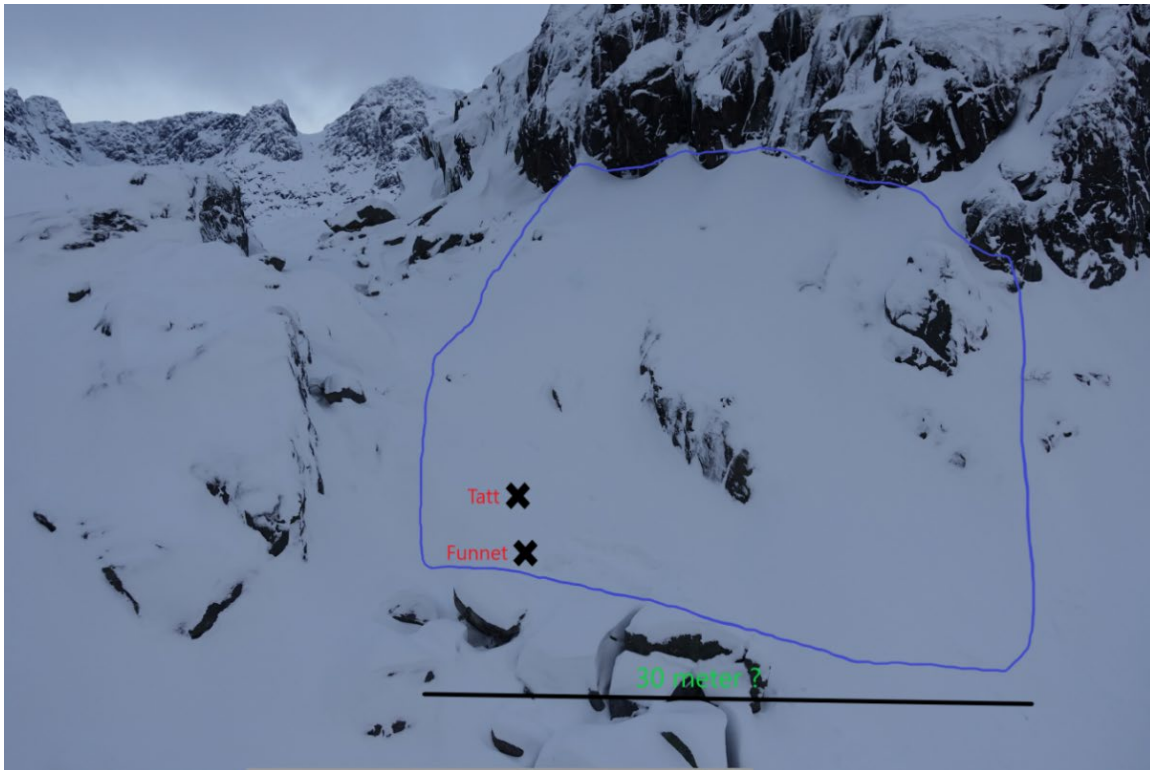
Selv om det hadde blåst fra nordvest og i retning det som omtales som vinterruta, og gruppen skulle bevege seg i helninger med oppsamlet snø, vurderte de det dithen at det var mulig å gjøre trygge veivalg. Kl 11:39 la gruppen i vei fra hytta på truger.

200 meter fra hytta, og ca 100 meter fra ulykkesstedet, sa en i gruppa at hun hørte et drønn i snøen der hun sto. Grappa observert også sprekkdannelser i snødekket. Trond er på dette tidspunktet bakerst i gruppen. Han kjenner faretegnene og velger derfor å ta seg helt fremst i turfølgert for å finne tryggeste trasé videre.

Bildet over: Trond har passert gruppen og gått gjennom skaret som kan sees som en forsenkning i terrenget, ute av syne for resten av gruppen. Dette er like før skredet går. Foto: Bengt Stian Nilsen

Han går mot en renne mellom noen knauser og store steiner for å betrakte et kjent skredområde 100 meter lenger fremme, og for å kunne peke ut et trygt veivalg videre. Han ser da at det løsner snø 20 meter bortenfor i retning av det kjente skredområdet. Like etter kommer det snø glidende mot han fra en bergskrent ca 20 meter høyere i terrenget. Trond beskriver i ettertid at han tenkte, at dette lille skredet er det mulig å stå av, mens snøen rant rundt føttene. I det snøen nådde ham, løsnet også det han stod i, og han ramlet forover medstrøms skredet med ansikt og mage ned i snøen. Skredet førte han 4-5 meter videre før det stoppet opp ved flere store steiner i bunnen av den lille bakken. Snøen pakket seg deretter i høyden over Trond som ble helt begravd. Klokken var da ca 11:50.

Bildet over: Løснеområdet for skredet.

Foto: Trond Løkke

Varsling, søk og redning

Det ble ropt "skred" i det snøen løsnet, litt høyere i terrenget til venstre for turgruppa. Nummer to i følget hadde mistet Trond av syne og antok at han var kommet lenger ned i terrenget bak den lille knausen som lå foran dem. I det han kom opp på denne så han at snøen har stanset og samlet seg opp mot noen store steinblokker i bunnen av bakken. Han konkluderte raskt med at Trond sannsynligvis var tatt og varslet resten av gruppa.

Ingen så at Trond faktisk ble tatt, men gruppa så det som sannsynlig og etter en rask vurdering på om det var trygt å gå videre tok de seg ned til bunnen av skredbanen. Tronds kone, og styrets sekretær Ragna Renna, hadde på dette tidspunktet gått et stykke videre for å se etter Trond, men uten hell. Til tross for dårlig dekning klarte de ganske raskt å varsle via 113-appen. Gruppa hadde verken spader eller søkestenger og de visste heller ikke hvor Trond var tatt av skredet eller hvor han var begravd. Noen forsøkte å grave med hendene mens andre prøvde å søke med skistaver, men det fungerte dårlig. Ganske snart tok flere i bruk trugene for å grave og dette gikk betydelig raskere. Turfølget kjenner hverandre godt, og alle var vant til å ta ansvar. Oppgavene ble derfor fordelt raskt og ordnet, og alle ble sysselsatt. To personer dro tilbake til hytta for å hente spader og to personer dro for å finne bedre telefondekning og for å forsikre seg om at hjelp var på vei til riktig sted. 4 personer var på samme tid i gang med å grave i nederste del av raset, i en bredde på 5-6 meter. Snart kom de utsendte tilbake fra hytta med fem spader og det var nå fem som grov systematisk. Gravebredden ble snevret inn til 3-4 meter, og det skulle seinere vise seg å være en plan som ga kurs rett mot funnstedet. Øverste rekke grov en dybde på 1-1,2 meter, nederste rekke en dybde på 1,5-1,8 meter. Etter en stund var hele turfølget med unntak av en, som varslet, i gang med graving.

Etter nesten en time er luftambulansen fremme. Klokka var 12:46 og lege og redningsmann tok over ledelsen og organiserte systematisk søk med skistaver og to søkestenger som de hadde med seg. Det ble varslet om funn etter kort tid og etter få spadetak fant de først en skistav og deretter en hånd. Et

Sea King redningshelikopter fra Bodø kom til stedet og en politimann med lavinehund ble firt ned omtrent samtidig med at det blir gjort funn. Med seks personer i arbeid gikk det relativt raskt å grave ut Trond. Legen konstaterte at han var bevisstløs, men at fortsatt pustet, og han ble klargjort for transport på skadestedet. Pasienten ble heist opp og fraktet til UNN med Sea King.

Bildet over: Trond er i ferd med å bli heist opp i Sea King. Foto: NLA

Den øvrige gruppa, med unntak av Trond og Ragna som ble flydd ut med hhv. Sea King og luftambulansen, tok seg tilbake til Trollfjordhytta. Med tanke på skredfaren ble det ansett som uforsvarlig å gå ned til Trollfjorden. Politimannen som ble satt ned av Sea King, ble værende sammen med gruppa. Vedkommende sørget for videreformidling av navn på alle i gruppa til politiets øvrige ressurser, slik at de kunne bistå med kontakt mot pårørende. Etter hvert ble det etablert telefondekning via wifi på hytta, og de fleste kunne kommunisere via egne telefoner. Først mandag morgen ble gruppa på Trollfjordhytta fløyet ut med helikopter fra Heliteam AS som var på annet oppdrag i Trollfjorden for Trollfjord Kraft AS.

Tidslinje

- 11:39 – Turgruppa forlater Trollfjordhytta
- 11:50 – Skredet går og begraver én person
- 11:55 – AMK mottar nødansrop
- 11:57 – AMK varsler HRS
- 11:59 – HRS scambler Luftambulanse og Sea King
- 11:59 – Hundeevipasje sendes mot Sea King
- 11:59 – 110 tilbyr mannskap
- 12:01 – 110 kanselleres grunnet dårlig flyforhold
- 12:10 – NARG Svolvær varslet
- 12:17 – NARG melder at fem stiller
- 12:46 – Luftambulansen setter av lege og redningsmann i skredet
- 13:02 – Sea King heiser ned hundeevipasje
- 13:11 – Funn av person i skredet
- 13:22 – Pasient gravd ut, selvpustende, åpne øyne, beveger alle ekstremiteter, bevisstløs
- 13:25 – NARG kanselleres

- 13:37 – Temperatur på pasient måles til 26 grader
- 13:53 – Sea King tar av retning UNN
- 13:55 – Lege ber om mottak på operasjonsstue UNN. Frykt for hjertestans og temperaturfall
- 14:33 – Lege Sea King: Pasient våken, urolig, skjelver. Temperatur 30 grader
- 14:58 – Lege Sea King: Mindre urolig, puster godt med maske. Temperatur 31,7
- 15:20 – Sea King lander på UNN. Pasient til traumemottak

Håndtering av ulykkeshendelsen i organisasjonen

Ulykkesdagen ca. kl. 12.40 ble DNTs medievakt kontaktet av VG som lurte på om DNT hadde hørt noe om et snøskred ved Trollfjordhytta. De mente at en person var tatt av skredet. DNT sentralt ba dem kontakte Vesterålen Turlag v/ styreleder og lokal kjentmann, Trond Løkke.

Medievakt varslet avdelingsleder Natur og friluftsliv om skredulykken. Avtalen videre var at avdelingsleder tok kontakt med Trond og Ragna.

Kl. 12.50 prøvde DNT å få kontakt med Trond og Ragna. På dette tidspunktet hadde DNT sentralt oppdaget en facebook-oppdatering som viste at Vesterålen Turlag hadde styresamling på Trollfjordhytta. Avdelingsleder fikk ikke kontakt med verken Trond eller Ragna. Generalsekretær, kommunikasjonssjef og styreleder ble varslet.

Mellom Kl. 14.00 og 14.30 fikk DNT kontakt med Ragna. Hun bekreftet at det var Trond som var tatt av skredet. Videre fikk DNT vite at han var på vei til UNN med Sea King, og at situasjonen var uavklart. Ragna ble med luftambulansen ut fra ulykkesstedet og ble satt av ved Digermulen.

Kl. 15.00 snakket avdelingsleder igjen med Ragna på telefonen. Ragna var i bil, på vei tilbake til Sortland. Hun bekreftet at det var behov for at DNT sentralt bisto med håndtering av media og annen oppfølging. Dette ble umiddelbart bekreftet positivt tilbake. Med unntak av Trond, som var på vei til Tromsø, og Ragna som kjørte bil, var resten av styret igjen på hytta. Hytta har ikke mobildekning, men etter hvert ble det opprettet kontakt gjennom wifi som var installert på hytta.

Samtidig hadde Bladet Vesterålen fått kontakt med Vesterålen Turlags nestleder via telefon over nett. Etter rådslagning på hytta ga nestlederen fakta-informasjon om det inntrufne. Behovet for å få ut korrekt informasjon ble opplevd som meget påtrengende, ettersom de sju gjenværende styremedlemmene på fjellet via nett-tilgangen kunne observere noen feil og unøyaktigheter i nyhetsdekninga.

På dette tidspunktet tok generalsekretæren over hovedkontakten med Vesterålen Turlag. Det var utstrakt kontakt. Det var også kontakt med politiet, særlig for å få bekreftet at alle pårørende var varslet om ulykken og at resten av styret var trygt tilbake på Trollfjordhytta. Det tok ca tre timer fra ulykkestidspunktet til alle pårørende var varslet.

Deler av beredskapsgruppen til DNT (generalsekretær, medievakt og avdelingsleder) gjennomførte et telefonmøte for å avtale oppfølging og ansvarsfordeling. På dette tidspunktet er det stor pågang fra media.

Kl. 17.56 publiserte DNT sentralt en nyhetssak om ulykken på egne nettsider.

Det var også kontakt mellom DNT sentralt og styregruppen på Trollfjordhytta via nettilgangen som ble etablert.

NR 2017 • NR 40 • LØRSALG 410 •
LØRDAG 16. NOVEMBER 2019

EXTRA
 EXTRA STORT UTVALG
 TIL EXTRA LAVE PRISER!

COCA-COLA/
 COCA-COLA
 UTEN SUKKER
 10 bokser à 0,33 L
 FY 10-04
 Pr. bokse

69 + pant

Nordlys

Mack og farvel
 til familietradisjonene
 SIDE 10-21

GRAVD FRAM ETTER 85
 MINUTTER UNDER SNØEN
 SIDE 10-17

Legene om «mirakelet Trond (51)»

**Skal ikke
 være mulig
 å overleve**

**NORDNORSK
 SKIMESSE™**

DAGENS
 TILBUD

Dynastar Vertical Doe
 toopturski
 3 490,-

14.-16. NOVEMBER 2019 • PRESENTERES AV TROMSØ SKI & SYKKEL AS

Mye omtale både i lokal og nasjonal presse

Intern oppfølging i etterkant av ulykken

DNTs generalsekretær ble hovedkontaktperson i arbeidet videre. Det var utstrakt kontakt mellom Vesterålen Turlag, særlig Trond og Ragna – og generalsekretæren. DNT sentralt koordinerte alt mediearbeid, og alle henvendelser ble sluset gjennom DNT sentralt.

Dagen etter ulykken, 4. november, sendte DNT ut en egen pressemelding om ulykken, og var her åpne om at det var styreleder Trond Løkke som var tatt av skredet. 6. november ble det publisert en oppdatert nyhetssak på dnt.no.

Tirsdag 5. november, to dager etter ulykken, dro DNTs generalsekretær til Stokmarknes lufthavn. Sammen med de øvrige i turfølget tok han mot Trond som da var blitt utskrevet fra UNN. Det ble gjennomført et fellesmøte, med fokus på å være sammen og bearbeide inntrykkene. Dagen etter ble kriseteamet i Vesterålen involvert, og nytt felles møte ble gjennomført i regi av dem. Også her var hele gruppen på ni personer tilstede.

Gruppen ble tidlig oppfordret til å skrive sin historie. Dette ble gjennomført og delt av både Trond, Ragna og flere styremedlemmer. Disse historiene har vært viktige for både personlig bearbeidelse og for innsikt i hendelsen.

8. november, fem dager etter ulykken, ble det samlet en ressursgruppe for å gjennomføre en befaring med helikopter til ulykkesstedet. Det var viktig for Vesterålen Turlag å se ulykkesstedet for å forsøke å forstå hva som hadde hendt. De fikk med seg blant andre Espen Nordahl (NVE/Snøskredvarslingen) og Dag Scherffenberg (Røde Kors Hjelpekorps).

Teknisk informasjon knyttet til skredhendelsen

DNT har søkt etter dypere innsikt i værmeldingen og værforholdene for å forstå mer av bakgrunnen for hendelsen (se vedlegg). Varsom.no hadde enda ikke startet opp skredvarslingen for vinteren i området. Denne diskusjonen er også basert på informasjonen fra befaringen på ulykkesstedet (se vedlegg).

Vær og føreforhold

Det finnes ikke værdata for det eksakte ulykkesstedet, men observasjoner fra Sortland, Kvitfossen i Vågan, Skagen lufthavn og Svolvær lufthavn gir en pekepinn på hvordan været utviklet seg ved Trollfjordhytta.

Fredag, to døgn før ulykken ble det målt ca 25 mm nedbør som snø ved Sortland. Lørdag var det tilnærmet null og på ulykkesdagen ca 15 mm.

Vinddata fra Skagen flyplass utenfor Stokmarknes viste rolige forhold fredag og lørdag med en økning i vindstyrken natt til søndag og søndag formiddag. Det kom altså både snøbyger og økning i vind fra NV, et klassisk skredvær, som bidro til å frakte og pakke snøen og som igjen kunne føre til dannelse av flak som igjen kan løses ut til flakskred.

Det var temperaturer rundt null, men i hovedsak kuldegrader i uken før ulykken, et lite temperaturfall lørdag og deretter en temperaturstigning på fem grader søndag formiddag (værdato fra Svolvær lufthavn). Ved Trollfjordhytta var temperaturen rundt minus fem i klarværet lørdag og to-tre minusgrader søndag.

Snø og skredfare

Flere i turgruppa fortalte at de hadde hørt drønn i snøen like før skredet ble utløst. Det tydet på et vedvarende svakt lag i snødekket, at de gikk på fokksnø og at det var mulig å fjernutløse skred. Tilstedeværelse av et slik vedvarende svakt lag i regionen fremkom også av observasjoner gjort i området rundt Laupstad av en skredobservatør for Snøskredvarslingen. Vedvarende svake lag utvikles best ved store temperaturforskjeller i snødekket. Generelt lavere temperaturer i høyden tilsier at det også kan utvikles raskere.

Årsakssammenheng

Værforholdene i området i forkant av ulykkesdagen samt observasjon fra både skredobservatør og turgruppen selv, tyder på at det var et vedvarende svakt lag i snødekket. Værforandringene natt til søndag med tiltakende vind førte dessuten til opplagring av fokksnø i lesider. Selv om Trond befant seg et område med slakere helning enn 30 grader, var han i utløpssonen/skredbanen til flakskredet som løsnet i brattere terreng ovenfor ham.

Selv om skredstørrelsen var liten ble konsekvensen alvorlig siden han befant seg i en terrengfelle. Han ble transportert med snøen 4-5 meter skredet stanset mot de store steinblokkene i bunnen av bakken. Snøen pakket seg deretter over Trond og begravde han helt på 1,5-2 meters dybde.

Læring og oppfølging etter skredulykken i Trollfjorden 03.11.2019

Vesterålen Turlags styre ble rammet av snøskredet, og det var turlagets leder som ble tatt. Ulykken skjedde på tur fra en hytte som turlaget eier og driver. Styret anser det som viktig å formidle både hva som skjedde og hva man kan lære av hendelsen.

Vesterålen Turlag har etter ulykken brukt mye ressurser på å få fram det som skjedde, blant annet ved selv å organisere synfaringsjobb sammen med NVE. Flere av styremedlemmene har utarbeidet omfattende rapporter fra turen og ulykken, og læringsmomenter har vært drøftet på flere styremøter. Læringsmomentene handler dels om hvordan turlaget skal kommunisere ut eget hyttetilbud i fremtiden, krav til utstyr og kompetanse på fellesturer og formidling av kunnskap som kan redusere risiko for alle som ferdes i vår natur.

Kommunikasjonssamband på fellesturer

Kommunikasjon var en svært kritisk faktor da ulykka var et faktum. Grappa hadde med Iridium satellittelefon, men den lå i ryggsekken til den skredtatte. Mobildekninga var kritisk dårlig på ulykkesstedet, men man klarte tidlig å få kontakt med AMK via 113-appen. Vedkommende som først ringte via appen mistet forbindelsen flere ganger uten å få bekreftet at meldinga var mottatt, men AMK hadde oppfattet nødsituasjonen og fått posisjonen via appen.

God kunnskap om tilgjengelig kommunikasjonsutstyr er viktig. Vesterålen Turlag har kartlagt ulike muligheter innen sambandsutstyr, dette for å vurdere sambandsform i fremtiden.

Satellittelefon fungerer som en vanlig telefon, men kommunikasjonen går via et satellittsystem (Iridium). Du må derfor slå 0047 først for å ringe ut. Nødnummer, 110, 112 og 113 virker ikke på satellittelefon. Her må du kjenne de opprinnelige 8-sifrede nummer til politiets operasjonssentral, sykehus eller Hovedredningsentral (HRS) for å nå disse. Dette er relativt kostbart utstyr (kr 12-15.000,-), - og årsabonnementet på størrelsesorden kr 5.000,- kommer i tillegg.

En **SMS-satellittsender** (feks Spot, Garmin Inreach/ Delorme) benytter avhengig av merke og modell, Globalstar eller Iridiumsattellitter som operatør. Ingen av disse har nødpeilesender som primærfunksjon, men de fleste har dette som en opsjon, avhengig av abonnement og apparat. Med denne typen sendere er det flere feilkilder som både kan føre til at nødanropet ikke går ut eller det forsinkes med inntil 20 min. Dette selv med dekning, da det i fjorder og bak fjell kan havne i satellittskygge. Pr. 2020 er Iridium nærmest fullkomment selv på våre breddegrader med tanke på dekning, mens Globalstar har betydelig større svakheter. En nødmelding fra disse går via en kommersiell sentral i USA, som igjen kontakter Hovedredningsentralen.

Nødpeilesender, PLB (Personal Locator Beacon) er en nødpeilesender av samme type som en finner i fly og kommersiell skipsfart. Dette systemet har 100% dekningsgrad på kloden grunnet banen satellittene operer i. Skulle du benytte PLB`en i andre land vil fortsatt HRS bli involvert selv om aksjonen pågår utenfor Norge. En PLB ligger på mellom 3000-5000 kroner med et årsabonnement på kroner 450,-

Mobiltelefon har begrenset dekning og du må kjenne dens muligheter og begrensninger. Anbefalt lesning er de Mobile fjellvettreglene som ligger på Telenor sine sider. Dersom det ikke er nettdekning, har mobiltelefonene en programvare som kalles «Emergency Call Setup». Programvaren sørger for at det er mulig å ringe 112 hvis du mangler SIM-kort, penger på kontantkortet eller mobildekning fra din operatør, forutsatt at det finnes et annet nettverk der du befinner deg. Din telefon åpner da alle tilgjengelige nett. Programvaren gjenkjenner KUN 112, så man må benytte dette nødnummeret i en slik situasjon. For å sikre at telefonen går i nødmodus og åpner alle nett kan

du ta ut SIM-kortet eller åpne mobilen uten å taste pinkode. Vær også oppmerksom på muligheten til å foreta nødanrop fra låst skjerm på mobiltelefon.

Dersom man ringer og varsler via **113- appen** vil også din posisjon komme til syne hos 110, 112 eller 113. Merk: denne appen ringer KUN via din teleoperatør.

Vesterålen Turlag benytter Iridium satellittelefon på turer uten dekning. Fremover vil turlaget i tillegg vurdere å gå til anskaffelse av langt rimeligere PLB nødpeilesendere som registreres på organisasjonen. Dermed kan for eksempel ulike personer bære satellittelefon og nødpeilesender, og man øker muligheten for å gi nødmelding ved ulykke.

Bruk av personlig skredutstyr

På organiserte fellesturer til Trollfjordhytta har det de senere år vært krav om personlig skredutstyr; sender/mottaker, spade og søkestang. Dette er turer som innbefatter toppturer, og foregår i tidsrommet mars-mai. Styresamlinga 1.-3. november var opprinnelig planlagt som en barmarkstur, men det kom så mye snø at truger ble brukt på deler turen. Da ikke alle i gruppa hadde skredutstyr eller erfaring med sender/mottaker, ble det av turleder besluttet å ikke benytte slikt utstyr. Det var heller ikke planlagt toppturer utover et besøk til utsiktspunktet mot Trollfjorden ved hytta. Turleder anså at det skulle være mulig å ta så trygge veivalg at sender/mottakerutstyr ikke skulle være nødvendig. Forholdene tatt i betraktning i ettertid, så burde hele gruppa hatt med seg personlig skredutstyr.

Vesterålen Turlag har etter ulykken anbefalt bruk av personlig skredutstyr på turer til flere av hyttene de eier. Dårlig vær og redusert sikt kan gjøre det mer krevende å foreta sikre veivalg. Ved feilnavigasjon kan man lett bevege seg inn i kompleks terreng.

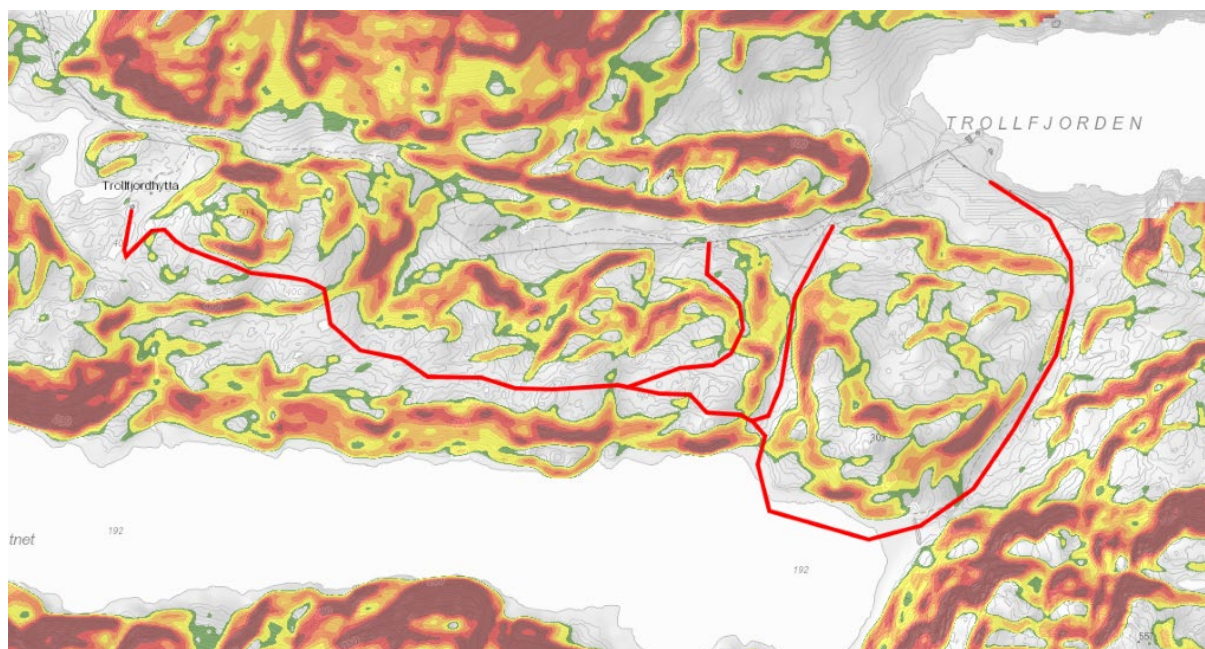
Det er turlagets ansvar å legge til rette for at turer risikovurderes. I Vesterålen Turlag er det turlederen som har ansvar for å foreta risikovurderingen på den enkelte turen og å gjøre vurdering av hva som er nødvendig utstyr i forkant av alle turene. Men Vesterålen Turlag ønsker med dette å sette en lavere grense enn tidligere for hvor skredutstyr kan kreves av turleder. Fjellsportgruppa i Vesterålen Turlag har allerede et krav om slikt utstyr på alle sine vinterturer.

Trygge veivalg

Terrenget rundt Trollfjorden og Trollfjordhytta er høypint. De senere år har en betydelig mengde lokale skikjørere og tilreisende turister funnet veien til dette området for å bedrive brattkjøring på ski i toppene rundt Trollfjordhytta. Våren 2019 var det på det meste 120 skiturister i døgnet som ble satt i land på kaia i Trollfjorden for dagstur i området. Sommerruta til hytta går i et skredeksponert dalsøkk, Isvasdalen. Alternative vinterruter går opp på Trollfjorddryggen mellom sommerløypa i Isvasdalen og Trollfjordvatnet.

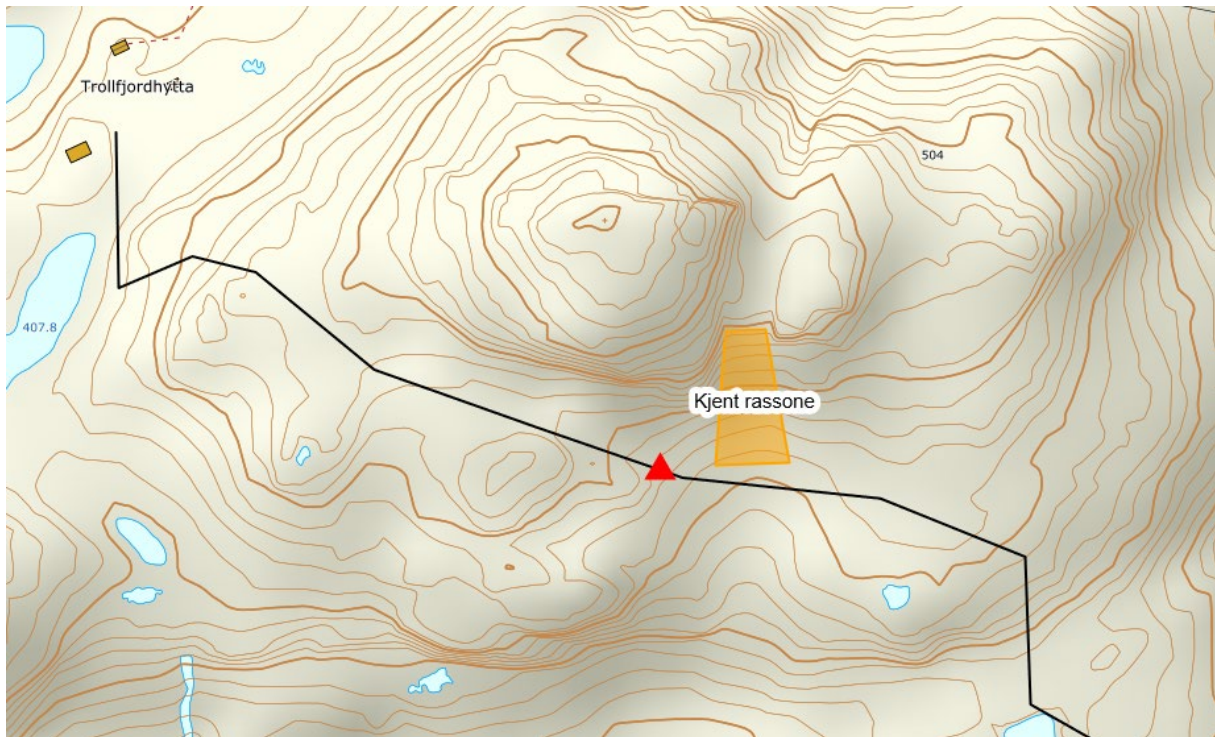

Mulige trasevalg langs vinterruta til Trollfjordhytta med ulykkesstedet inntegnet.

Over er mulige trasevalg langs vinterruta til Trollfjordhytta vist i bratthetskart.

Det er flere mulige oppganger på Trollfjordryggen og vinterruta, men alle krever vurderinger av skredfare. Vel 300 meter før hytta er det en renne hvor det har vært observert skred tidligere, spesielt våte solskred da siden ligger rett mot sør, se kart nedenfor.

Det var på tur for å betrakte den kjente skredsonen og vurdere i hvilken avstand denne skulle passeres at turleder ble tatt, merket rød trekant. Turleder undervurderte helt klart det aktuelle mikroterrenget og den terrengfella som det viste seg han stod i, skredfaren denne dagen tatt i betraktning. Turleder kunne riktignok unngått denne terrengfella fullstendig ved å gå 10 meter lenger mot høyre (sør) for å unngå eksponering i utløpssonen for skredet. Alternativt gått på sørsiden av den lille kollen han nettopp hadde passert, og videre passert på nedsiden av steinblokkene som skredet stoppet mot.

Kommunikasjon av turlagets tilbud

En vesentlig problemstilling for Vesterålen Turlag etter ulykken har vært hvordan man skal kommunisere utfordringer ved adkomst til hyttetilbudene, ikke bare Trollfjordhytta, men også øvrige hytter i fjellet. De fleste av vinterens dager kan man ta seg sikkert fram til alle hyttene, men man må i varierende grad foreta vurderinger av trasevalg med hensyn til skred.

Vinterferdsel krever kompetanse av utøveren. Jo mer krevende terreng, dess mer kompetanse. Det er tilsvarende krevende å kommunisere alle utfordringer fordi spriket i kompetansenivået er stort, og faremomentene er flere enn snøskred.

I dag er det lite informasjon om skredutfordringer på hjemmesider eller UT.no som kan hjelpe besøkende til selv å ta gode rutevalg. Informasjon og oppfordringer til å benytte både varsom.no og NVEs bratthetskart i planleggingsarbeidet, bør styrkes.

Helt konkret vil Vesterålen Turlag legge ut denne eller tilsvarende tekst i nettomtale av Trollfjordhytta:

Trollfjordhytta er et fantastisk turmål vinterstid, men adkomsten går i terreng som er skredutsatt. Vi anbefaler normalt ikke å benytte den merkede sommerløypa på vinteren, da den går gjennom en dalslukt hvor det årlig går flere store snøskred fra en høy sørvendt fjellside. I stedet anbefaler vi å ta seg opp på ryggen mellom sommerløypa og Trollfjordvatnet. På dette kartet ([link til kart](#)) er det skissert inn ulike alternative traseer inn til hytta. Men også her passerer punkter som kan være skredutsatte, og som krever gode vurderinger for å unngå unødig risiko ([link til NVEs bratthetskart og varsom.no](#)). Man må være spesielt oppmerksom i dårlig sikt og flatt lys da det er flere mindre terrengfeller som kan være vanskelige å oppdage og trygt forsere langs hele turen til mellom Trollfjorden og Trollfjordhytta. På turlagets fellesturer til Trollfjordhytta vinterstid er det krav om skredsøker, spade og søkestang for alle deltakere.

Det er naturlig å foreta en nærmere befaring av utsatte områder langs vinterruta i løpet av våren 2020, og vurdere om disse krever en nærmere beskrivelse i tekstforslaget over, og om slike også bør avmerkes i kart. Det blir til slutt en balansegang om hvor langt man skal gå i å kommunisere farer. Dels fordi lista aldri vil bli uttømmende, og man kan aldri ivareta den vurderinga som brukerne selv må gjøre. Rollen man imidlertid kan påta seg, er å legge til rette for at brukerne kan finne gode verktøy og selv kan foreta de vurderinger som er nødvendige.

Kompetanse på fellesturer

Syv av ni personer i gruppen hadde en eller annen form for organisert skredopplæring. Syv av ni hadde minimum grunnleggende turlederutdanning gjennom DNT, en person var også godkjent sommerturleder gjennom DNT. Ingen i følget var godkjent som vinterturledere jf DNTs utdanningsstige. To i følget, inklusive turleder, tok DNTs turlederutdanning tidlig på 1990-tallet, uten å ha søkt om regodkjenning. Turleder har solid realkompetanse. Han har fungert som vinterturleder i Vesterålen Turlag fra 1990 til 2020, både i telt og til hytter, med unntak av noen år som fangstmann på nordsiden av Svalbard, og tre-fire år i Longyearbyen og tilhørende langturer på øygruppen.

Turleder har også 6-7 års fartstid fra Røde kors hjelpekorps, med både grunnleggende og utvidede kurs sommer og vinter (skred/søk), og har blant annet vært operativ leder i Longyearbyen Røde kors hjelpekorps. Andre i gruppa har årelang turledererfaring fra dagsturer og overnattingsturer på vinteren. I tillegg kan det nevnes at i dette tilfellet er turleder også hyttetilsyn for Trollfjordhytta og var svært lokalkjent.

Forholdet mellom real- og formalkompetanse er et viktig tema. Real- og formalkompetansen til gruppen er i sum omfattende, og gruppen har i egen evaluering av skredhendelsen oppfattet den totale kunnskapssummen i gruppa som tilfredsstillende. Dette var riktignok ingen ordinær fellestur, men har sammenlignbare elementer gjennom at turen var «organisert».

Etter Vesterålen Turlags oppstart har laget arrangert og vært medarrangør på en rekke nærturlederkurs, grunnleggende turlederutdanning og de senere år også flere skredkurs. Det har vist seg svært krevende å rekruttere deltakere til det omfattende sommerturlederkurset og det enda mer omfattende vinterturlederkurset, til tross for at tilbudene er distribuert i organisasjonen gjennom mange år. Å skulle stille absolutte krav om formalkompetanse som vinterturleder for å kunne lede turer i fjellet for Vesterålen Turlag, vil medføre et svært redusert turprogram.

I Vesterålen Turlags dugnadsbaserte turproduksjonen gjøres det uttrykkelig klart at turdeltakelse skjer på eget ansvar. Dette skjer i turprogram, annonsering og ved gjennomføring. Turlaget må også i fremtiden sikre seg at summen av formal- og realkompetanse er tilfredsstillende og dekker de utfordringer man finner gjennom risikovurderingen av turene. Vesterålen Turlag vil i tiden fremover oppfordre enda flere til å klatre i DNTs turlederstige med mål om å sikre mer formalkompetanse på

turledersiden. Det er også naturlig å se om turlaget evner å arrangere flere enn de to årlige skredkursene som nå kjøres, da disse to kursene ikke dekker etterspørselen for slik kompetanse.

Gruppedynamikk

Var det en gruppedynamikk som var uheldig, og som avstedkom for få spørsmål om føre og trasevalg? Turleder fremholdt at det var mulig å gjøre gode veivalg, selv om både han og gruppa hadde konstatert at skredfaren hadde økt. I rapportene fra flere av deltakerne fremkommer det at de stolte på turladers vurderinger, både som kjentmann langs traseen og vurdering av skredfare. En deltaker fremholder i egen rapportering at vedkommende var urolig før avmarsj, og skulle tydeligere gitt tilkjenne sin betenkelighet. Men det er opplagt en krevende øvelse å skulle endre en avgjørelse som turleder anbefalte, og som ble støttet av flere av de øvrige. Gruppa var også på hjemtur, og det er sannsynlig at det også resulterer i økt risikovillighet.

Håndtering av den økte skredfaren ble ikke nærmere drøftet, og det ble heller ikke foretatt spadeprøve før avmarsj. En liten stund før ulykken oppstod var det, som omtalt, drønn i snøen, og turleder skjønte at forholdene krevde ekstra aktsomhet. Turleder beskriver at man på dette tidspunktet burde tatt en vurderingspause, og planlagt turens videre forløp og håndtering av risiko nærmere. Imidlertid fremholder turleder at han nok like fullt ville spasert inn i terrengfellen i sin rekognosering etter tryggeste trase videre. Dette var ikke stedet han oppfattet som problematisk; problemet lå 100 meter lenger fram. Trolig er den viktigste lærdommen med hensyn til gruppedynamikk, at dette alltid er en problemstilling som krever oppmerksomhet fra så vel turledere som deltakere og at et slikt «ferdråd» må brukes og dyrkes i det daglige, også når hverken turleder eller deltakere opplever umiddelbar fare.

Samhold versus sikkerhetsavstand

En vesentlig årsak til at det tok nær halvannen time før den skredtatte ble funnet, var at ingen så hvor han ble tatt. Turleder hadde gått i forvegen for å betrakte et kjent skredområde. Da den øvrige gruppa kom inn i skredet, måtte de prøve å danne seg et bilde av hvor han kunne ha gått, og hvor vedkommende kunne ligge i den 30 meter brede og 5-10 meter lange skredtunga. Turleder gikk forbi den øvrige gruppa på en mindre skavl og forsenkning i terrenget der drønnet ble hørt. Gruppa brukte noe tid på å passere dette punktet, og turleder rakk å gå gjennom et skar snaut 100 meter lenger framme uten at han forsikret seg om at noen observerte ham da han gikk ned bakken som skulle vise seg å bli utløpsone for skredet som kom.

Et viktig læringspunkt er å sørge for at en turgruppe har hverandre under oppsikt eller god kontroll på hvor alle befinner seg. Dette er en oppgave som alle i en gruppe må bidra til å oppfylle. Dette er viktig å drøfte i forkant av en tur eller når krevende områder skal passeres, slik at en oppnår klarere bevisstgjøring av problemstillingen for hele gruppa. Samtidig er det viktig å holde tilfredsstillende sikkerhetsavstand mellom hver enkelt i en gruppe i områder som oppfattes som risikoutsatte, dette for å redusere risikoen for at flere kan bli tatt av samme skred.

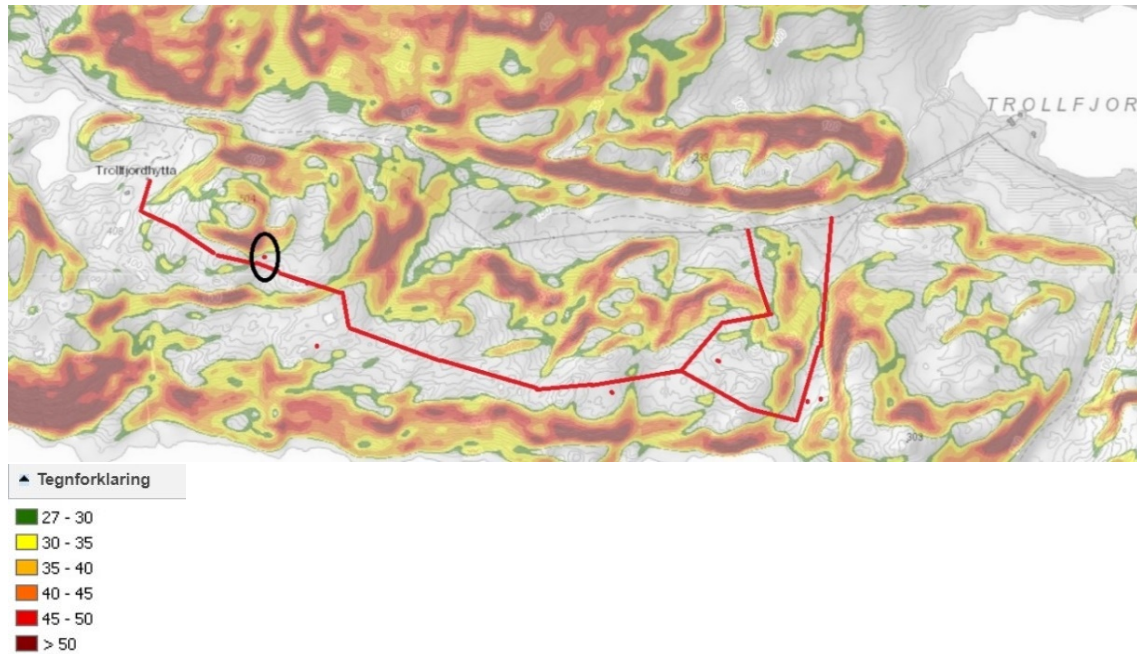
Forholdet mellom Vesterålen Turlag og DNT sentralt

Læringspunktene og refleksjonene som er beskrevet over er fra Vesterålen Turlag, og konkretisert rundt turlagets eget tilbud. Hele skredrapporten bør, sammen med erfaringene og refleksjonene fra Vesterålen Turlag, bli tatt opp og diskutert videre i hele DNT i tiden framover slik at felleskapet kan ta del i læringen og gjøre gode beslutninger om hvordan DNT kan bidra til å trygge ferdselen i vinterfjellet, både i egen organisasjon og utenfor. Aktuelle møteplasser for dialog kan være DNTs landsmøte, styreledersamlingen, DNTs UT-danningskonferanse, årsmøtet i DNT fjellsport, og DNTs turlederutdanning.

Vedlegg:

1. Bratthet i området (Kilde: Espen Nordahl / Varsom)

Fig.1. Kartutsnittet viser bratthet i terrenget der hendelsen skjedde (svart ring) med inntegnet rutevalg. (Hentet fra senorge.no)

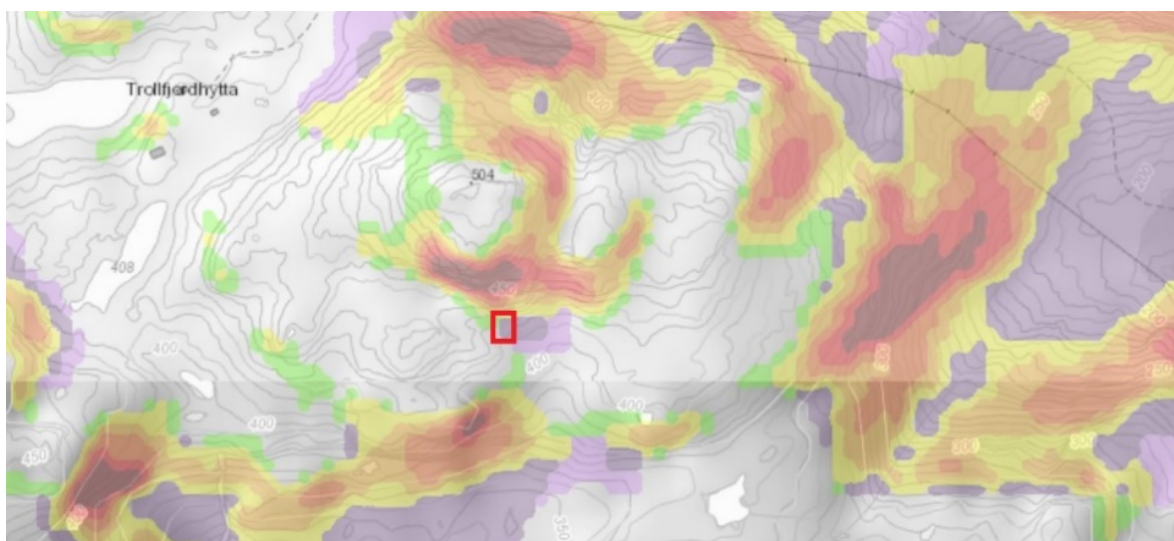

Utløpsområder:

2. Utløpsområder

Fig.2. Kartutsnittet viser utløpskartet med to modellerte utløp. Hendelseslokalitet = rød firkant. (Hentet fra varsom.no)

- **Korte utløp** - stor sannsynlighet for at et skred når så langt = mørkere blåfarge
- **Middels utløp** - middels sannsynlighet for at et skred når så langt = lysere blåfarge

3. Skredbanen

Bilde tatt av Espen Nordahl på befarung 8.november, fem dager etter ulykka.

Mot øst. Bruddkant, 30-40 meter, angitt med rød linje. Selve skredbanen er ca 25 meter lang. Funnsted markert med rød firkant.

4. Terrengfellen

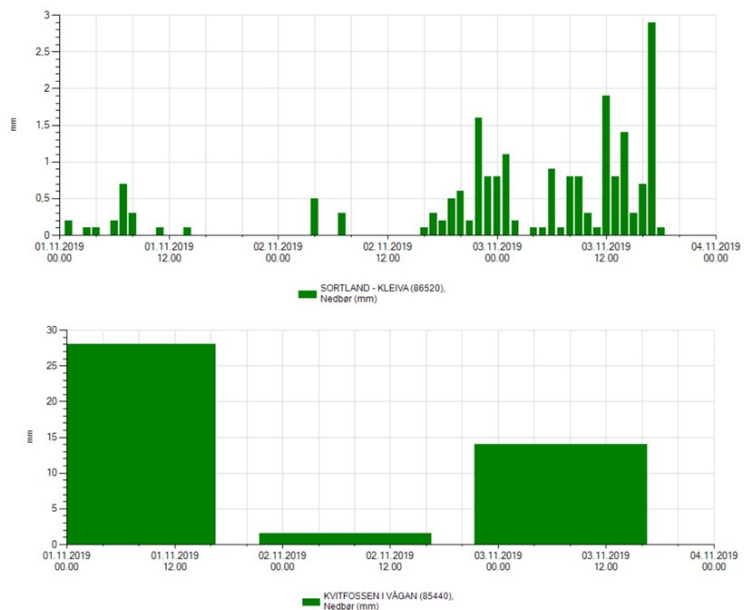
Viktig å legge merke til er de steinblokkene som den skredtatte ble begravd i forkant av. Disse ses best på bilde 2. Blokkene fungerte som en terrengfelle.

5. Værforhold og temperaturer:

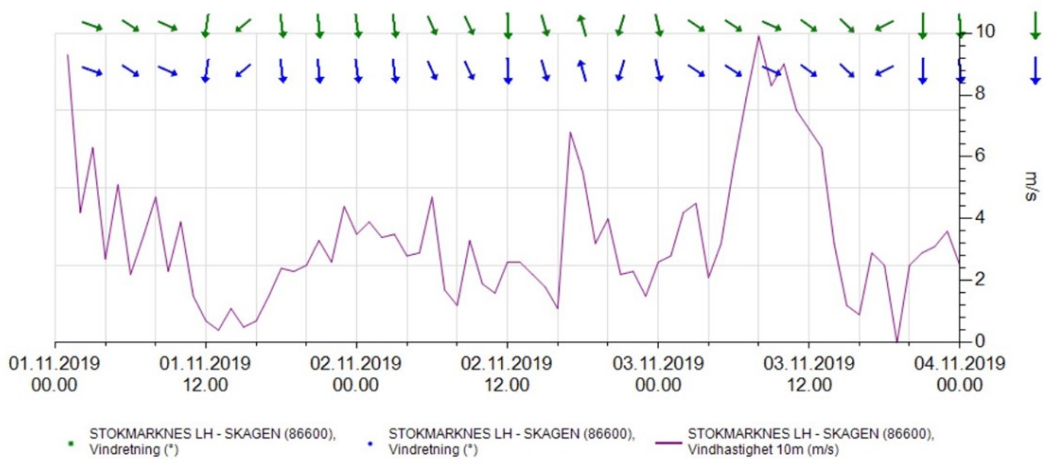
Data hentet fra senorge.no fra hhv. Kleiva ved Sortland og Kvitfossen i Vågan. Stasjonenes beliggenhet er angitt på figuren.

- VÆR: Nedbør (snø)

Vind registrert på Skagen flyplass utenfor Stokmarknes

- VÆR: Vind

Temperatur: Data hentet fra Svolvær lufthavn.

6. Skredfare

(Basert på vurdering fra en enkelt observatør. Varsel for sesongen ikke startet)

Kompetanse ***** (Observatøren tilhører en varslingsjeneste. Kompetansen tilsvarer NVE sitt nivå 4c.)

Tidspunkt observert 3. november 2019 kl. 12:27

Tidspunkt registrert 3. november 2019 kl. 15:28

Vinteren har meldt sin ankomst denne uken. Det er snø til havnivå. Fra skoggrensen har det vært snø i flere omganger en stund. Her er det lagdelig i gamle snøen og flere steder er det tynt, pågående kantkorn lag. Fredag og natt til lørdag er det kommet 30-40 cm med nysnø uten vind. Lørdag var det Hasvært godt skiføre i ubunden snø. Natt til søndag og søndag formiddag har det vært kraftig vind og betydelig snøtransport. Snømengde bære fortsatt preg av å være begrenset, men noen steder ligger det mengder nok til å gi skred av str. 2. Snødekket har relativt dårlig stabilitet som følge av vinden. Midtvinters hadde dette vært FG3, men litt vanskelig å sette FG nå.